»БРАНИК« ИЗЛАЗИ
шест пута на недељу,
осим на дан после свеца.

ПРЕТПЛАТА И ОГЛАСИ
шаљу се на администрацију
А РУКОПИСИ
уредништву »БРАНИКА« у Нови Сад.

Рукописи се не враћају.

БРАНИК

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ

ЦЕНА ЈЕ «БРАИНКУ«
на годину — К 28·— или 35·— дин.
на по године К 14·— или 17½ »
на четврт год. К 7·— или 8¾ »

Поједини бројеви стају 10 потура.

ОГЛАСИ
рачунају се 10 пот. од реда ситних слова

Уредништво и администрација »Браника« налази се у кући дра Мих. Полита-Десанчића, грчко-школска улица бр. 11.

Број 272. У Новом Саду, у среду 6. (19.) децембра 1906. Година XXII.

Народно-црквени сабор и наше страначке прилике.

За који дан па ће да се састане наш народно-црквени сабор. Хоћемо ли га поздравити са оном радошћу, с којом би требало да га поздравимо? Не ћемо о том да говоримо, да се тај сабор састаје „усред зиме, кад му време није“. Али се морамо забринути за тај сабор, кад видимо *наше страначке одношаје*.

Наши народно-црквени сабори за ових четрдесет година, од кад градимо нашу народно-црквену автономију, постали су за српски народ нека врста Голготе, а деловање тих сабора може се сравнити са оном причом из старога века о Сисифу, који је ваљао камен уз брдо и тамам да га доваља па врх брега, а он се сурва у долину, па он мора мучни посао опет и опет да започне.

Тужан то мора бити осећај за сваког Србина, да ми за четрдесет година нисмо били у стању саградити нашу народно-црквену автономију. Ту би се могло рећи оно: или не дâ ђаво или не дâ Бог! Тужно морамо уздахнути па рећи: не дâ нам се, не дâ!

Ко би описао све наше јаде и невоље у грађењу наше народно-црквене автономије? Ко би тачно означио, што „не да ђаво, што не да Бог“? Ко би описао кривицу јерархије или кривицу сабора или кривицу оних фактора, који су и над јерархијом и над сабором? За све ово ваљало би написати дебелу књигу. Али од куд баш ми Срби да смо те уде среће, да за четрдесет година не могасмо саградити нашу народно-црквену автономију, дочим је Румуни давно и давно саградише, па је данас без по муке уживају?

Данашњи нараштај не зна, шта је имао старији нараштај све да прегнужи у тешкој борби за нашу народно-црквену автономију. Они, који су започели градити ту автономију, готово да су сви већ легли у гроб, а нас, који смо још у животу, можеш на прсте избројати. Надошао је *нови нараштај* и тај не зна или хоће да заборавља тешку нашу борбу, па хоће: често да је омаловажава, те и људе, који су у тој борби учествовали.

Сасвим је природно, да нови, млађи нараштај хоће што новије, савршеније. То је тако и треба да је тако, јер „на млађима свет остаје“. Само што правилан, здрав развитак условљава да се *надовеже* на оно, што је у прошлости добро, а известан пијетет у цивилизованих народа наноже *поштовање* прошлости и чишћења те прошлости.

Но у нас Срба овде као да није тако. Наше страначке прилике показују ружне појаве у том погледу. Брише се прошлост и све, што је са истом скопчано, па се бришу из успомене и људи у тој прошлости.

Хоћемо-ли данас још да говоримо о нашој старој народној странци, којој је на челу стајао *Светозар Милетић?* Та се странка данас брише и нова страначка струја радује се, кад казује народу да те странке више нема. Можда је судба тако хтела, да је Светозар Милетић изгубио свест и у гроб легао, пре него што је могао доживети, да се његова странка омаловажава и да се из живота српскога народа брише.

Данас заиста у нас и сам назив „либерал“ рђаво звучи. Странке хоће да се другим именом зову, па зато и они, који су припадали нашој странци, узимају друго име. Зна ли се и може-ли се знати за узрок? Ако је име „либерал“ у других народа може бити зазорно, у нас Срба не би могло бити. Баш Светозар Милетић је дао то име нашој старој народној странци. Ја с моје стране нисам никад био за то име, јер сам био тога уверења, да Српство и поред либерализма и поред радикализма може да пропадне. Нама Србима овде мора бити главна ствар *одржање нашега народнога бића* на политичном и на народно-црквеном пољу. Али из пијетета према Милетићу ја се нисам противио, да наша стара народна странка задржи име „српске народне слободоумне“ или либералне странке.

Данас је то постало као највећи грех и ја као представник те странке у мојим старим данима постао сам највећи грешник, кога је слободно и омаловажавати и клеветати. Моја прошлост, моје учешће у тешкој борби и на политичком и на народно-црквеном пољу за ових четрдесет година хоће данас да се збрише.

Према тој новој струји ја бих морао бити на чисто: да ли је та наша странка *усамљена?* Ја могу да имам толико објективности, да се у томе ни мало не обмањујем. По спољашњим знацима и по последњим изборима за наш народно-црквени сабор ствар заиста тако стоји, да је наша странка усамљена и да ја заузимам усамљен положај. Али ја из повести страначких одношаја црпем науку, да често превласт појединих странака још није меродавна за расположај у народу. Велика француска револуција од г. 1789. даје у том обилна примера, а најновија страначка повест наше браће Чеха доказује, како се струје у народу мењају. Велики чешки родољуб *Ригер* после страшних инсулта од сопственога народа, на сутону свога живота имао је велику задовољштину, да су се све чешке странке сагласиле у поштовању његове личности.

Што се нас тиче, ја сам уверен, да наша стара народна странка, основана по Светозару Милетићу, у српском народу још живи. Ја сам уверен, да та странка *није усамљена*. Морала би се брисати читава прошлост наше борбе на политичном и на народно-црквеном пољу да би се могло казати да је та странка усамљена или да је нема. Морао би се брисати програм народносних посланика од г. 1868., брисати бечкеречки програм, брисати народносни конгрес од г. 1895. па брисати автономни програм наше странке од 10. (23.) априла 1902., коме ниједан Србин неби имао шта приговорити. Не, наша странка још постоји и то је показало учешће у конференцији наше странке 6. (19.) новембра т. г. Но ствар је у том што према струји, која је овладала у широм слојевима српскога народа, та наша странка погледом на известан терор у народу не може и не сме се манифестирати. Па и они, који би били с нама срцем и душом, морају да траже заштите против постојећега терора у примању назива друге странке. Мене те појаве не изненађују, јер таквих примера са струјама, које захватају народ, има обилато у повесници.

На народно-црквеном сабору што ће се већ у недељу 10. децембра т. г. у Карловцима састати стара наша странка и моја личност неће сметати постојећим одношајима странака.

Наравно да ће на сабору много зависити о одношају радикалне странке према српској самосталној странци. Истина, радикална странка има већину, али она не може игнорисати одношај према самосталној странци, која бројно готово подједнако стоји са радикалима, а која у ствари представља већину српскога народа у Митрополији. Ако би дошло до споразума тих двеју странака, био би

ЛИСТАК.

ОСВОЈЕЊЕ БЕОГРАДА ОД ТУРАКА г. 1806.

(Наставак.)

Али још пре овога скупа српске војске око Београда Срби београдског краја били су саградили у околини Београда неколико својих опкопа, да из њих поузданије пазе и бране, да Турци из Београда не помету ово концентрисање српских војсака око Београда.

Опкопе те подигли су и то: Васа Чарапић на Володеру код села Раковице; Јанко Катић на Реснику, и Сима Марковић на Железнику, у који је био наместио прво да га чува Ђорђе Узоња, а после је дошао у њега он сам.

Народ крагујевачког и рудничког краја са својим војводама; Младеном Миловановићем, Миланом и Милошем Обреновићем, стигли су у Топчидер још 5. маја, где је већ била војска београдског краја и где су дошле за који дан после тога и ваљевске и шабачке војске под својим војводама: Јаковом и протом Ненадовићем, Грбовићем и Остојом Спужом, довукавши и онај топ, што су Срби добили из Аустрије на Шапцу.

Сазнавши за ово искупљање Срба у Топчидеру, дахије, Турци Београђани и јаничари београдски испадну из Београда на сам дан Св. Николе и нападну изненада на Србе, који су се били већ испели на Дедину и сместили у кућу Мустај-пашину код чесме и пећине на путу из Београда у Топчидер преко друма. Напад беше тако жесток и ненадан, да су Србе, који су били око куће, потисли па реку Топчидер, где се је седамнаест од ових (самих Рудничанина) удавило, а оне у кући опколе са свих страна па кућу запале.

Положај је био заиста врло тежак, али на срећу баш у том времену пролазила је ваљевска и шабачка војска из Оструживице ка Жаркову, па чувши пуцање пушака, похита тамо, где је и остала српска војска, која је била у Топчидеру, притекла у помоћ Србима у запаљеној кући и спасла том приликом: Пљаку, поп Сретена и Јанићија Михаиловића из Провупља, који су били у кући са још петнаест својих другова, који се очајно и витешки бранише, али којима је почело да недостаје барута и олова.

Док се то дешавало, дотле се била развила јака борба између Срба и Турака и даље према српском десном крилу, ал кад су Ваљевци приспели са својим топом и ушли у борбу, Турци почеше одступати са Дедине ка Београду, а Срби, изгубивши седам својих људи, одусташе од гоњења, него се поврате у Топчидер.

После тога српска се војска размести по Топчидеру на левој страни топчидерске реке.

Лево њено крило било је на Камењаку, одмах на Сави спрам аде Циганлије и допирало је до Цареве ћуприје. Ту су били Београђани под командом војводе Јанка Катића, кога је заменио кнез Сима Марковић, кад је после неколико дана Јанко морао отићи на Пожаревац.

На Царевој ћуприји, па даље до близу првог моста на топчидерској реци, били су Ваљевци и Шапчани, под командом Јакова Ненадовића, проте Матије Ненадовића и Грбовића.

Даље у десно од ових, држећи се подножја висова до Хајдучке чесме, били су Рудничани под војводама Миланом и Милошем Обреновићем.

Код Хајдучке чесме и даље још у десно према Камалу били су Крагујевчани под војводом Младеном Миловановићем.

На самом Камалу, на паригрaдском друму, био је Васа Чарапић са својим Грочанима.

У почетку је над свом овом војском био вожд Карађорђе, али кад је он доцније отишао на Пожаревац, сва је војска дошла под команду војводе Младена Миловановића.

(Наставиће се.)

Портрети неколиких српских књижевникâ снимљени са писамâ им.

Од Јована Грчића.

(Наставак)

7. број Стражилова те године донео је уз осталу књижевну грађу још и архимандритова млађег брата, проте Димитрија Руварца, прилог историји српске књижевности с натписом: Први књижевни песници у српскога народа. Број је тај био датиран 18. фебруара по старом календару. Ја сам лист, како је увек био готов пре времена, шиљао свагда на дан два раније, но што је гласио датум. Архимандриту је дакле и тај број стигао већ у очи оног дана, кога је био датиран. Сутрадан сам ја већ добио из Грге-тега писмо, које, као и сва досадашња архимандритова писма, хоћу да саопштим од речи до речи, ма да ће се можда многима, нарочито пак онима, који архимандритову непосредну, рекао бих: импулзивну искреност воле навалице да тумаче као бојсе безобзирност па чак и као пакост, учинити преоштро и неправедно. Но како сам више него уверен, да онај, кога се цело једино и тиче, а то је врло уважени господин прота Руварац, ако ико од нас, најбоље зна, да се и под најлуђим и најдрастичнијим речима крила мало не махом духовита шала по зацело свагда најчеститија и најотменија душа нашега геијалног научника, те ми не ће

олакшан рад сабора. Ја сам био свагда за споразум странака у интересу саме ствари, па сам за то и г. 1897. при изборима за петровдански сабор био за споразум између наше и радикалне странке. Времена се мењају и струје у њима. Наша стара народна странка водила је тешку борбу на народно-црквеном пољу преко тридесет година. Оно мало автономије, што је имамо, то је заслуга наше странке. На сабору г. 1890.—1902. радикална странка била је мајушна, а данашња српска самосталнка странка била је највећим делом у нашој странци.

Ми бисмо се јако радовали, кад би на сабору, што нам предстоји, било заједничкога, сложнога рада не само међу странкама, него и са јерархијом. И ми и јерархија можемо многу поуку црпсти из прошлости. Можда бисмо били у прво време уставности после год. 1867. и саградили нашу народно-црквену автономију као и Румуни да је онда кад је на нашим народно-црквеним саборима поред мајушнога броја клерикала једино наша велика народна странка владала — било споразума са јерархијом. Може се рећи: res cabatur intra et extra muros.

Не мислимо, да ће сабор, који ће се у ово зимно доба започети, моћи дуго свој рад продужити, већ ће се морати одложити до пролећа. Али донде треба да се приправи читав посао за рад саборски.

Данашњи саборски одбор израдио је неке важне предлоге за расправу саборску. Ми не држимо, да би те предлоге могао примити сабор, а још мање угарска влада Ако би сабор изабрао нови саборски одбор, што држимо да ће му први посао бити, то би нови саборски одбор, можда помножен још са неким саборским члановима, требао да узме у претрес предлоге саборскога одбора од г. 1902. Можда би могло бити предмет саветовања и начлно питање: хоће-ли се све уредбе средити у *један* статут, или ће се остати при посебним статутима. У колико би се хтело средити све у један статут, то би морало бити гаранција против октројака, у ком погледу би се кр. комесар, односно угарска влада морала отворено изјавити, шта може бити *без октројака*.

Ми се радујемо, што је при изборима велики број српске интелигенције задобио мандате. Нама не смета, што подобар број младих доктора припада радикалној странци. Ми бисмо желели, да се са том младом српском *интелигенцијом кристализују страначки односаји*. Главно би било, да престане страначки терор и да престане она обмана, да је само данашња радикална странка са својим данашњим водством кадра давати правац и на политичном и на народно-црквеном пољу. Та обмана тим је већа, што српска самостална странка не ће никад пристати на то, да се подвргне радикалној странци, а најмање данашњем водству радикалне странке.

Српски народ је жељан споразума и слоге, па ако данас стари наши пријатељи хоће нешто ново да пронађу за слогу странака, ми бисмо се томе могли само радовати.

Народно-црквени сабор, што нам предстоји, нова је опомена српском народу за споразум и слогу. На сутону мога живота желео бих, да се обнове она времена кад је наша стара народна странка знала ујединити народ те створити споразум и слогу. Дао би Бог, да се тога сете чланови новога сабора у свом деловању по оној изреци: само слога Србина спасава!

П—Д.

Учитељска скупштина

архидијецезе, пакрачке и горњокарловачке епархије.

Прошле среде, 29. новембра (12. дец.) о. г. састала се на позив архидијецезалног школ. одбора у Срем. Карловцима скупштина српских вероисповедних учитеља из архидијецезе, пакрачке и горњокарловачке епархије, да претресе питања о наставној, основи, и да даде своје мишљење о уџбеницима, школском надзору продужној настави и да се посаветује, како ће удесити и спровести мировинску уредбу за себе, јер од свих чиновника и наставника митрополије српске, једино су још ови учитељи и њихова својта остали незбринути у случају несреће, смрти и старости својој. Ово се питање протеже по нашим саборима већ 15 и више година, а никако да се дође до решена. Жалост је гледати, кад немила смрт отргне по којег од ових просветних раденика из средине породице им, како сирота удовица и дечица пиште без свога хранитеља, а наше власти не могу више од 160—200 К да им пруже као милост из старог учитељског мировинског фонда.

Срећа још те се нашао у рукама наших власти стари учитељски фонд, од 50.000 К те се може и толико доделити. Иначе би остали сирочад и без те помоћи већ први дан по смрти свога хранитеља. Учитељске су плате и тако мале, да се једва хлебом хране а како ће да се исхране, заодену и загреју 4—5 душа по смрти родитеља из оваке мале милостиње у ово скупо време? Морамо заиста да се чудимо, одкуд још траје љубави и пожртвовања у нашег млађег учитељског нараштаја за овај свети позив поред оваких прилика, и одкуда још куражи, да одлазе на вероисповедне школе, које ни најнижом мировином нису збринуте! Бадава ће се сабор заузимати за подизање вероисповедних школа у Троједници, ако се ово питање што пре не доведе у ред, изгубићемо и ово 15—16 школа, што их још имамо у Троједници, леку ради. Тај очај опазио се на искупљеном учитељству горњег дана, када је то питање дошло на ред, особито се то видело на старијим раденицима, који су приспели до 40. године своје службе, а немају ништа збринуто за своју старост. Ово је канда и било најважније питање рад чега су се састали наши учитељи поменутог дана, из Краљевине Хрватске и Славоније јер се око тога највише и водио разговор. Оно, што је последњи мајски сабор доделио овим учитељима, до даље наредбе, по 800 К милостиње, не може се сматрати за мировину. С обзиром пак на то, што је сутра дан сазвата епархијска скупштина архидијецезе и што је на прагу и сабор црквени решила је ова учитељска скупштина, да се умоли иста епархијска скупштина, да спроведе сабору молбу ових учитеља, да у право мировине уврсти по мировинској уредби од 1895. г. у ред чиновника народних, професора и учитеља са срп. виших девој. школа, и учитеље са осн. нар. школе из краљевине Хрватске и Славоније, који би по тој мировинској уредби имали право мировине као и остали чиновници и учитељи. Ми се надамо, да ће предстојећи сабор имати у обзир, ово жалосно стање својих просветних раденика из Троједнице и да неће и овога пута оставити неутешне 40 српских породица, које се још налазе у служби народној.

Поред овог важног предмета донешен је овом приликом још један важан закључак, који се односи на ново саборско устројство.

Народно је учитељство увидело, да по досадањем устројству и изборној пракси не може наше учитељство да дође до свога израза на сабору нити до својих истинских жеља, које би и школу и просвету па и сталешке интересе заступао. Школа, као најважнији чинилац у нашој народној автономији, остаје нашим саборима увек као последња брига и о њој и њеној судби решава се увек с ногу и у последњим данима свога заседања. Па, ево, и овога пута, спремили се за предстојећи сабор млоге уредбе за једну и другу грану народне автономије, а за школу није се доспело и није се спремило ништа. Тек сад се из последње седнице С. О. упућује и позива Школ. Савет, да спреми уредбу за народне школе и остале завода.

Да би дакле и учитељство и школа на сабору колико толико добили заступника и бриговођа својих, решила је ова скупштина, да се представком обрати на предстојећи сабор, да при састављању новог изборног реда за сабор узме свагдашње епархијске школ. референте и глав. школ. референта као вирилне чланове сара, који ће, као и епископи, заступати на сабору школско и учитељске интересе и давати обавештаја у питањима, која се односе на школу и учитеље њене.

На скупштини су били заступљени учитељи из све три поменуте епархије а било их је на окупу око 30 чланова и чланица, којима је председавао главни школ. референт г. Ђорђе Поповић.

После довршеног посла имали су учитељи заједнички ручак у гостионици код „Кир Мите,“ где су пале млоге лепе здравице а где је, поред неусиљеног разговора, пала многа лепа мисао о школи, просвети и њеним раденицима, која ће дуго занимати душе и срца млађих колега, те давати прилике, да о њима размишљају и по њима свој позив усавршују.

Политички преглед.

— **Угарска делегација**. Спојени одбор четворице држао је у суботу 2. (15.) о. м. седницу, у којој се расправљало о прорачуну за окупиране покрајине Босну и Херцеговину. Известилац Павле *Хојчи* је говорио о том прорачуну у опште. Рекао је, како је окупација Босне и Херцеговине у своје време у угарском народу нашла па највећу антипатију. Ми смо се — рече — ипак прилагодили, јер смо се надали, да ће се тим земљама управљати са гледишта правде и правице. На жалост се у Босни променила само особа угњетачева. Надали смо се — вели Хојчи даље — да ће Босна на основу права угарскога краља бити само наша те да аустријски цар не

замерити и на неправди ме прекорети са недовољне регарде: то се не колебам, да и ово архимандритово писмо изнесем на јавност. Баш то писмо не бих рад био да прескочим, јер оно као да најживљим бојама илуструје ону архимандритову самосвојну оригиналност, која је — неки веле: на штету — готово битан саставан део и нарави му те и његовим научним радовима. Ево га дакле!

У Ман. Гргетегу 18. (30.) II. 1888.

Поштовани Господине уредниче!

Као што иначе на писма моја не чекам одговора од Вас, тако и на ово не треба да одговарате. Вас то, што Вам пишем и што овако пишем, не треба ни најмање да тушира што; и не треба да се нађете увређени у чем, већ треба са свим мирно и право филоссфски да садржај писма узмете просто на знање а писмо само, прочитавши га, уништите или, ако сте баш јако занети послом, и не прочитавши га подерете и подртине у кош бацте, у кош, ако је уз Вас и уз Ваш писаћи сто обичајни кош за непотребне артије, иначе у фуруну.

Синоћ — у вторник — примио сам с поште Ваше „Стражилово“ и поводом тога „Стражилова“ а због оног чланчића брата мога Митра у њему, пишем под једним том брату мом, ком сам више пута и говорио и писао, да не марим, што пискара по листови и подлистци а свуда увек једнако с врло мало знања а с приличном порцијом безобразлука, а све из неке луде сујете и сврабом движим — том, велим, брату мом Димитрију пишем под једним и кажем му у писму, како сам се опет разљутио на њ због тога његовога ништавнога чланчића у „Стражилову“, и што је он, кад сам ја оставио и не ћу ни да видим друге листове и подлистке, у којима он приобштује резултате сврабе свога писаћега, тако безобразан и тако ни у што не зарезује то, што се ја љутим, те истрчава преда ме и у „Стражилову“ ми под нос пуца и баш силом хоће, да коначно омрзнем на њега, брата рођенога! У писму том чудим се и уреднику „Стражилова“, како је могао примити тај чланчић и тим посведочити, да ни он није далеко утекао од осталих редактора наших листова, који у опште мало знају и не знају, шта је за лист и шта није за лист већ за кош — па приметивши то додајем још и ово: Да нисам тако дубоко загазио и да немам рачуна са „Стражиловом“, с места би прекинуо моје продужење у том „Стражилову“ и уклонио се испред тебе, Мито мој!

Ето то сам писао или правије тако под једним пишем горњим поводом брату мом у Земун и знам, да ћу тиме још већма разваљити јаз нељубави између себе и њега.

А Ви, коме ово саобштавам, ако узмете на знање саобштајемо — добро! А ако не узмете и нећете да знате за ово -- опет добро! Ја ћу истрајати до конца.

Препоручујући се пријатељској љубави Вашој с поштовањем пребивам

Ваш покорни слуга
Илларион
Арх.

Да се архимандрит и у овом писму по своме адету ипак само — ма мало и крупно — нашалио, сведочи и почетак писму, које сам добио после четири дана а које гласи:

У М. Гргетегу 22. II. (5. III.) 1888.

Поштовани Господине уредниче!

Понедеоник је и четир је сата после подне те да не би имали повода тужити се у Земуну или Земунцу, да Вам неуредно шаљем „продужење“, за то Вам ето благовремено шаљем то продужење ($2^1/_2$ таб.). Наравно да ово продужење моћи ће се тек сутра предати на пошту у Иригу и да ће тек прекосутра преко Руме у Н. Сад, но ја ипак мислим да благовремено шаљем, почем ћу 8. број, ако не буде какве сметње, тек сутра добити. У осталом примите поздрав од

И. Руварца.

Но тек се из краја идућем писму види јасно, да у архимандрита ни у овом случају није било — што рекао он сам — animus-a injuriandi. То ми је писмо стигло после недељу дана а ево му садржине:

У Ман. Гргетегу 12. III. 1888.

Поштовани господине и пријатељу!

Пошту од вторника добили смо тек у петак и тако се доиста збило, што сам предосећао. Но премда сам последње „Стражилово“ примио тек у петак, то Вам опет данас, у понедељник, „шаљем 3 таб. продужења за „Стражилово“.

Услед оног мог писма мој је Мита пресекао и прекинуо са мном даљу кореспонденцију. Ала је и прек и ограничен!

С Богом и примите поздрав од Вашег

Илариона.

С наредном дозом наставка расправе о кнезу Лазару послао ми је архимандрит ово писамце:

У Ман. Гргетегу 5. (17.) III. 1888.

Поштовани г. уредниче и пријатељу!

Шаљем Вам 6 полутабака „продужења“ и желећи Вам лепога здравља, добре воље и крепости, да не мрдате ни десно ни лево, остајем Ваш с поштовањем

Илларион Руварац.

После три дана ево опет нешто наставка са овим писмом:

У М. Гргетегу 8./20. III. 1888.

Поштовани г. уредниче!

Неки дан послао сам Вам 6 полутабака „продужења“ па Вам ево и опет толико исто шаљем, и ако нимта друго а Ви бар у себи помислите: међер је тај калуђер вредан! А то можете и помислити и изрећи, да се не чује, тим више и пре, што треба да знате, да се под једним из Гргетега и у Задар а за тамошњи часопис „Истину“ четир табака продужења такође шаљу, и што се у исто доба и за г. Јагића у Бечу односно за његов Архив мора нешто да спреми. Па кад све то само промислите, онда немојте више напрћити уста па рећи оном пензионирцу, да је Руварац неуредан у слању продужења.

Јучер је наступио код нас частни поет те с тога не смем се огорчавати.

С Богом! Ваш
Илларион.

Уз наставак, који је био онда на реду, написао ми је архимандрит у засебну писму ово:

ће имати с њим никаква посла. И овде се десило противно, јер је Босна постала аустријска покрајина. Замерио је даље Хојчи, што се у Босну једнако командују угарске трупе те се употребљавају за ондашњу антипатичну и тешку службу. Делегат Грга *Тушкан* замерио је, што се испод руке продале босанске шуме а замерио је и то, што је у Босни у ствари тамошњих трговачких удружења изашла наредба, која онемогућава рад ондашњих хрватских трговачких удружења те само користи бечким финансијалним заводима. Делегат Александар *Хегедиш* полемисао је са Хојчијем и најзад је изјавио, да прима прорачун, а делегат Фрања *Хорин* одобрио је замерке Тушканове те јо замолио министра, да проучи наредбу о трговачким удружењима па да је измени тако, како би одговарала потпуно и реципроцитету и угарским законима. За њим је узео реч делегат др. Ђорђе *Красојевић* те је на српском језику дао израза свом уверењу, да се прилике у Босни и Херцеговини не ће изменити све донде, догод на челу управе стоје људи, који су створили данашњи бирократски и апсолутистички систем. Пита министра, да ли је вољан, да садашњи систем замени новим напредним системом те да место заступника данашњег система постави на чело управе људе, који су из Босне. Износи силне жалбе против данашње босанске управе па се тужи на то, да се не оснивају школе онде, где су потребне, него да су и у том питању меродавне политичке тенденције. Ђаци добијају стипендије само у Бечу а бивају онде приморавани, да живе у неким конвиктима, у којима влада највећа тиранија. Захтева црквену и школску автономију за мухамеданце а и то, да се ћирилици даде важност, као што је то обећано приликом последњег заседања делегација. Протестује против тога, што је на новим поштанским маркама натпис немачки. Тражи даље, да Босна добије нов закон за занате. Замера, што се настављају политичка гоњења, ма да је министар у прошлој делегацији обрекао, да их не ће више бити. Захтева, да се законом зајемчи право удружења и зборисања а тако исто и слобода штампе. Замера цензури, која иначе брише чак и говоре чланова делегације, што допушта, да у листовима, која стоје близу влади, изађу саопштаји, који вређају Србе те је услед тога дошло до уличких демонстрација. Тражи, да се већ једаред у Босни зајемче политичка и грађанска права. Најзад захтева још, да се санирају силне повреде, које се односе на православне Србе у Босни и Херцеговини. — Говорили су још делегати Кароль *Кмети*, гроф Алекс. *Бењовски*, Фрања *Наџ* и Мартин *Ловаси*. Гроф Бењовски је рекао, да прилике у Босни и Херцеговини нису баш тако ружичне, као што се то уверава са званичне стране, и замера, што нико не ће да прими мухамеданско изасланство те пита министра, за што том изасланству не изради аудијенцију. Како се пријавило још много говорника а и како је заједнички министар финансија рад да се опширно изјави, то је председник замолио одбор, да му допусти, да га може опет сазвати, кад буде згодно. Одбор је председника овластио на то те је онда завршена седница.

— **Угарски сабор.** Заступничка је кућа прекинула прорачунску расправу па је у јучерашњој седници узела у претрес нацрт о индемнитету, како би се избегло ново ексцес стање тим, што би се тај закон могао још за времена расправити и у Горњој Кући те подастрти Његову Величанству на санкцију. Као што је познато, становиште народносне странке у том питању заступао је словачки посланик Милан *Хоца*. Осим њега је и румунски посланик Аурел *Влад* замерио влади, што је и сувише конзервативна а по неки јој чланови — мисли *Полоњија* и *Дарањија* — чак и реакционарни а величина Угарске може се осигурати само на радикално-демократској основи. Говорио је још и румунски посланик Јован *Сучу*. Нацрт о индемнитету је за тим примљен у опште и у детаљима.

Дописи.

—

Из темишварске епархије, 2. (15.) децембра 1906. (*Исповести и збор свештенички у протопрезвитерату темишварском.*) Дана 17. (30.) октобра о. г. је одржана *свештеничка исповести* протопрезвитерата темишварског у епископској резиденцији у Темишвару. Пре исповести је одржано у 9 сати пре подне призивање св. Духа, на коме су чинодејствовала господа: Јован *Новаковић*, окр. протопрезвитер темишварски, Милош *Милошев*, парох чаковачки, Илија *Белеслијин*, парох фабрички и темишвареки ђакон *Чоник*.

Проповед о „Молитви и покајању“ држао је Владислав *Алексић*, администратор рудјански.

После призивања св. Духа свештенство је смирено приступило св. тајни покајања, исповедило се и одмах за тим, скупа на челу са својим омиљеним протом г. Јованом *Новаковићем*, пошло архипастиру своме, да му целива десницу и прими архијерејски благослов пре рада на збору.

Пречасни г. прота *Новаковић* је у име свог подручног свештенства бираним и китњастим речима поздравио г. епископа, на што је г. епископ отпоздравио верно свештенство своје, речима и начином, саму њему својственим.

Изнео је у говору своме моћ и неописану потребу и важност искреног покајања, верно изнео слику душе хришћанске, кад се искрено покаје, пружио мудра савета за живот после покајања, изразио очинску радост своју која га обузима опкољена свештенством својим.

Никад лепше слике!

Епископ окружен оданим свештенством својим, које не скида ока свога са благог лица његовог, са наслађом слуша мудре речи његове, у срцима синовљу љубав гаји према оцу своме, те као послушна и одана деца приступа руци доброга оца и раздрагано кличе: живео!

Раставши се под најлепшим утисцима са архипастиром својим, свештенство је отпочело рад свој на збору.

Збору је председавао г. Јован *Новаковић* а перо је водио г. Илија *Белеслијин*.

Г. *председник* је збор отворио говором, у коме је изнео рад и успех у подручном му протопрезвитерату минуле године. Изразио је своје задовољство према подручном му свештенству, које је својим дужностима, у свима приликама најтачније и најсавесније одговарало. За тим г. председник уручује г. перовођи „Посланицу“ г. епископа, упућену на своје подручно свештенство. У посланици својој је г. епископ имао пред очима целокупан живот свештеника. Посмотрио га је и строго испитао са свију страна, те изнео верну слику идеалног свештеника. Упозорио је свештенство своје, да снага цркве лежи у свештенству. Да је свештенство светлост свету, со земље, те према томе пружио мудра савета за живљење. Указао је на озбиљно размишљање и најмањих појава у животу цркве, Соколио свештенство, да не клопе, да не малакше. За то је потребно, да се свештеник сваког дана усамљен Богу моли, и ту у самоћи озбиљно премишља о садржају узнесених молитава. Препоручује најтоплије умни рад, писање проповеди и проповедање истих народу, јер је проповед цркву основала па ће је и одржати.

Ко би још могао и кадар био верно изнети лепи садржај те посланице, која је тако написана, да јој се човек само дивити може!

Посланица је с највећом пажњом и запетошћу саслушана, што сведочи о силном утецају мудрих речи те посланице на слушаоце.

После прочитане посланице приступио је збор претресању предлога за уредбу о свешт. дотацији. Осим мањих примедаба, збор се у главном слаже са реформом о дотацији, но с погледом на краткоћу времена би решено, да се у најкраћем року сваком од свештеника уручи по један примерак начињене реформе, како би се пружила прилика, да сваки од свештеника о томе темељито размисли и тек након тога своје мишљење пред збор донесе.

Од не мање важности на збору беху реферадe референата Илије *Белеслијина* и Александра *Поповића*, админ. парохије у Соки. У напред одређена ова два референта имали су да реферишу о тематима, која су сви свештеници ове епархије до заказаног дана исповести и збора имали да израде. Темата беше два: 1.) *Како да се омогући успешно растуривање књижица за народ садржаја религиозно-моралног, историјског и у опће за народни живот потребног*? 2.) *У чему да се огледа заједнички рад епархијског свештенства и српског народног учитељства у народно-црквеној служби и како да се потребна хармонија за тај рад негује и унапређује?*

Референт првога темата је био г. Александар *Поповић*.

Говорнички дар, јаки разлози и темељита спрема г. Поповића огледала се одмах на почетку реферадe. Он је темељито промотрио и добро упознао велику штету и не мању стагнацију на многим пољима у раду и животу нашег народа, које потичу баш отуда, што наш народ врло тешко долази до књига, те их према томе врло мало и чита. Проналази начине и препоручује их, како би се што лакше могле по селима књижнице оснивати. Ређа књижице и аутоpe, који су најподеснији за сељачку читалачку публику и т. д.

О другом тему је реферисао Илија Белеслијин, парох фабрички.

Код темата г. Белеслијина се огледао, поред велике вештине у расправљању, моћи зрелог мишљења, лепоте у разлагању, још и огроман труд и марљивост.

Заједнички рад свештеника и нар. учитеља је у тему г. референта врло прецизно означен, а како да се негује и унапређује потребна хармонија за тај рад, изнео је г. Белеслијин вештачки.

У расправљању појединих места из прочитаних темата живо су учествовали чланови збора тако, да су ове две, да их назовем: спасоносне мисли по народ наш, најтемељније проучене и утаначене.

Осим ових изложених предмета збора водила се реч и о многим другим појавама и потребама у црквено-школском животу нашем.

Као место за исповест и збор за г. 1907. одређен је Мали Бечкерек.

При распуштању овог збора, око 7 сати увече, свештенство се опростило са омиљеним протопрезвитером и председником својим, г. Јованом *Новаковићем*, са жељом, да још много година, штићен моћном руком премилостивога Оца Небеског, овако на челу свога свештенства неуморно дела на среће и напретку милог нам народа српског!

—0.

Новости из места и из народа.

Нови Сад, 5. децембра 1906.

— **Српске Земљорадничке Задруге и српска књига, српске новине, једном речи просвета** У *Ашањи* (у Срему) не беше, на пример, до јула 1902. године земљорадничке задруге, нити су до тада икакове новине у то место долазиле. Те године основана је српска земљорадничка задруга — против воље тамошњих Schneider-ā, Hufnagel-ā и других такових -- те сад долази у Ашању стално: 20 бројева „Привредника“, 8 „Српских Кола“, 2 „Ниве“, 2 „Народна Гласника“, 2 „Врача Погађача“, 1 „Нови Србобран“, 1 „Српски Пчелар“ и 15 календара „Србобрана“, а сад се купују и многе друге ваљане књиге за читање.

— **Сироче** остало без оца и матере, прошло му је 11 година, рад сам да га сместим на занат. Молим занатлије, који би га примили, да се обрате на мене. Дете је здраво. Адреса: *Јован З. Медурић, Турија (Бачка).*

Новости са стране.

— **Одбијена песничка награда.** Познатом чешком песнику J. C. *Махару* досудила је Чешка Академија Наука у Прагу по предлогу своје књижевне секције награду од 500 круна за његово дело „Vteriny“ („Тренутци“). Махар је ту награду одбио, а за што ју је одбио, о том је у Масарикову „Часу“ изјавио ово: „Чудом сам се зачудио, кад сам у листовима читао, да ми је за моје дело „Vteriny“ досуђена трећа награда. Шта ће то да значи? Од куд се сад наједаред моје колеге сетиле тог мога рада? Је ли то можда грижа савести због пређашњих догађаја? Или је то само симптом опште маније братимљења, које сад кужи цео чешки ваздух те прети, да ће уништити и оно мало благослова, који је потекао из прошлих бојева? И за што су господа из низа мојих дела одабрали баш „Тренутке“? Ја сам не сматрам то дело као тако важно, да би престом ваљало на њ указати. Шта дакле хоће то да значи? Ја се нисам отимао ни о какву награду те одбијам ову награду а и суд, који лежи у њој, јер суд оних људи може за мене бити само увреда, као што је увреда за мене и награда, коју су ми доделили, после свега онога, што је до сад урађено против мене.“ У току своје изјаве вели даље: „Ја враћам дакле књижевној секцији Академије Наука ту награду, као што сам пре четири године одбио чланство. Ограђујем се против суда о мом делу и остављам тај суд будућности.“ Песник Махар је епичар и лиричар модерног правца. Главно му је дело „Магдалина“. Махар станује у Бечу као чиновник хипотекарне кредитне банке. Махар се није истицао у политици, но ипак припада Масариковој странци, која се већ одавно одупире и Старочесима и Младочесима.

— **Словенски уметници у Бечу.** Месеца јануара 1907. концертоваће у Бечу ови словенски уметници: пијаниснкиња Лила плем. *Мукуловска* (7. јан. п. р.) и вијолинисте: Бронислав *Хуберман* (12. јан. п. р. други и последњи пут, с оркестром, а свираће само комаде од Бетовена и Брамса) и Јан *Кубелик* (24. јан. п. р. други и последњи пут с оркестром). Осим њих ће 5. јан. п. р. *Шевчиков квартет* (Бохуслав *Лхотски*- I. вијолина, Карел *Прохаска*- II. вијолина, Карел *Моравец*-вијола и Бедјих *Вишка*-вијолинчело) из Прага одржати друго вече коморне музике, на којем ће свирати Мозартов квартет у B-dur'у, „Дворжаков гласовирски трио („Dumku“, пратиће их пијаниста Алфред Гринфелд) и Брамсов други квинтет у G-dur'у бр. 111. (ту ће им се као II. вијола придружити О. *Вавра*).

— **Бритијеров наследник.** Смрћу славног француског књижевног историчара Бритијера остала су упражњена два велика места: једна столица у Француској Академији и место уредника најраспрострањенијег француског часописа „Revue de Deux Mondes.“ Прво ће се лако попунити, јер још никад није било оскудице у

У Ман. Гргетегу, 15. (27.) IV. 1888.

Поштовани пријатељу!

Ето Вам шаљем 10 полутабака продужења а могао би Вам још толико или још двапут толико послати. Провредио сам се. Оћу да свршим па сам се провредио и нећу ником да одговарам на писма: ни Милораду у Београд, ни обштару Сави у Земун, ни проти Васи у Панчево, ни Вучковићу у Задар. Нисам им хтео одговарати, већ сам ето у један хип написао преко тридесет полутабака. Квалитет се Вас не тиче а за начин ја одговарам. То Вам само јављам да се знате равнати. Ако економија Вашег листа допусти, могли би пунити и запремати овим продужењем по два читава листа. Грде ме са свију страна, што не завршујем, већ једнако продужујем те се провукао тај чланак као гладна година, или се вуче као — не знам како се провлачи та расправа. Ја ето чиним са своје па учин'те и Ви с Ваше стране, да само чим пре буде крај, јер у истину „исчезе дух мој“! А на дреку и вику Ваших карловачких колега и других летописаца и стихотвораца не слушајте! Нека цичe и цмиле као праеци и као ластавице! Буд' те тврд и неумолим! У то име желим Вам здравља и дуга живота.

Ваш

Иларион.

Архимандрит се одиста, што ближе крају расправе, све то већма журио. После десетак дана стиже опет подобар снопић рукописа са ово неколико редака:

У Ман. Гргетегу $\frac{26. III.}{7. IV.}$ 1888.

Поштовани Господине уреднче!

Шаљући Вам у прилогу 17 полутабака „продужења“ не могу Вам ни овом приликом не пожелети свакога добра а понајвише лепога здравља и добре воље и крепкодушија и потписати се с уверењем, да и Ви од тога свега и мени бар дио желите тајно у срцу свом,

Ваш

Иларион.

Претпоследњи деньчић рукописа о кнезу Лазару послао ми је архимандрит са овим писмом:

У Гргетегу 4. (16.) IV. 1888.

Поштовани Господине уредниче и пријатељу!

Шаљем Вам пригнутих 8 табака „наставака“ и остају код мене још само највише 4 табака и онда ћемо се разрачунати и видити, колико има засебно отштампаних табака. Ја се у напред бојим и прибојавам, да не буде много, но зашто да се напред бринем и печалим? Нећу дакле да се бринем и да мислим на те отштампане табаке још сад, већ ћу отлочижити сву печал до дана и часа, кад ми се загрми: Кробот, цал! Цал, кробот, со фил унд со фил!

Будите Ви међу тим спокојни и не дајте се из равнодушја извести, већ кротко шествујте напред, само напред „благодаряще Бога“!

С Богом! *Иларион.*

(Наставиће се).

кандидатима за бесмртнике. За друго пак место спомињу се три кандидата: виконт Мелкијор де *Вагије*, Жорж *Гоајо* и Рене *Думик*. Међу том тројицом најугледнији је без сумње Вогије, познат и нашем читалачком свету по оним лепим зимским причицама, које је на српски превео *Матавуљ*. За Думика опет говори то, што је био дуго година десна рука покојном Бринтијеру, имао своју засебну рубрику, написао силне литерарно-историјске студије а осим тога често и сам уредио по који цео број тог часописа.

— **Немири у Кини.** Брзојављају из *Шангаја*, да немири у Кини бивају све опаснији. Из западних покрајина и унутрашности земље јављају, да је недавно *4000 бунтовника* навалило на државне чиновнике и кренуло према угљеницима. Европски мерници, из време обавештени, побегоше. — У Пинг-Финку потукоше се владине чете са бунтовницима. Рудари од угљеника страјкују из симпатије према бунтовницима.

НОВИЈЕ.

Петроград, 4. децембра. Прексиноћ су њих шесторица продрли у једну вилу, која стоји засвим за себе, па су претњама присилили власницу, да им даде пет хиљада рубаља и све своје артије од вредности. За тим су разбојници умакли.

Липкани, у Бесарабији, 4. децембра. Кад су јуче три револуционарца хтели да ухапсе, ови су пуцали те убили тројицу од полиције па су онда нагли бегати. Кад је за њима пошла потера, они се окрену, стану пуцати па убију четворицу од гонилаца. Онда њих двојицу згоде револвери гонилаца а трећи се убије сам.

Танжер, 4. децембра. Шерифске трупе под *Ел-Гебасом* и *Макленом* застале су у Алказару те ће по свој прилици тек у четвртак или у петак стићи у Танжер. Крстарица „Infanta Isabel" стигла је у Танжер.

Париз, 4. децембра. Арцибискупска канцеларија јавља у листовима, да ће кардинал арцибискуп *Ришар* у понедељак у један сахат после подне оставити арцибискупску резиденцију. Позивају се верни, да том приликом учине овације старом великодостојнику. Кардинал ће се за први мах одазвати позиву *Дни-Кошена* те ће се уселити у његову палату у Вавилонској улици. За *Монтањинија* се говори, да ће бити позван у папину канцеларију ни место монсињора *дели-Кјеза*, који се начинио немогућим услед тога, што је код шпањолског амбасадора у Ватикану *Оједе* учинио кораке, да измоли интервенцију Шпањолске у црквеном питању.

ТЕЛЕГРАМИ
уредништву „Браника".

Изборна реформа у Аустрији.

Беч, 5. децембра. Опште се држи, да већина Горње Куће нагиње компромису те да ће гласати за то, да се изборна реформа усвоји неизмењена.

Културна борба у Француској.

Париз, 5. децембра. Кардинал арцибискуп Ришар напустио је јуче после подне своју резиденцију, пред којом су њих три хиљаде верних појали црквене песме, пали на колена а за тим испрегли коње па одвукли арцибискупова кола до палате депутирца Дни-Кошена.

Уставна странка о Кошутовој окружници.

Будимпешта, 5. децембра. Уставна странка изјављује свој назор, да је Апоњијев говор са свим разагнао несугласице и неспоразуме, које је изазвала била Кошутова окружница,

Догађаји у Русији.

Петроград, 5. децембра. Пољски ратни суд је оба атентатора против Дубасова осудио на смрт те су одмах и погубљени.

Наследство престола у Брауншвајгу.

Брауншвајг, 5. децембра. Војвода од Кумберланда одговорио је на услов брауншвајшког сабора, да се не може одрећи права на Хановеранску.

Угарски сабор.

Будимпешта, 5. децембра. (Заст. кућа). У данашњој седници румунски ренегат Бурђа правдао је своју мађаронску политику. Кад су му румунски посланици Влад и Мању одговорили, председник је Влада упутио на ред, а Мању-у одузео реч.

Насео пароброд.

Кингстаун, 6. децембра. Пароброд „Принцесин Луизе" насео је. Путници су искрцани, а бродски заповедник се убио.

Жене у политици.

Лондон, 5. децембра. Жене су јуче опет продрле у долњу кућу и приредиле демонстрацију за право женских. Полиција их је растерала.

Припослано.*)

„Још која о нашем бележнику Кукићу". Под овим насловом изашао је у броју 244. „Заставе" допис, потписан именом *„Марадичанин"*.

У том допису дотакао се је тај незнани Марадичанин мене и моје браће, пак истини за вољу и на умирење његово, принуђен сам дати му следећу

ИЗЈАВУ:

Истина је то, да смо ја и моја браћа пре три године продали бележнику *Кукићу* 8 јутара земље, али је и то истина, да је он нама поштено и потпуно куповнину исплатио и да само њему захвалити можемо, да је он ту земљу од нас купити хтео, јер би иначе сва наша земља *за* постојеће *дугове продана била*.

С тога, мој Марадичанине, окани се прљава оружја и води своју бригу, а немој лажно обећивати поштене и недужне људе, па кад те ми не тражимо за тутора, немој се ни сам наметати, јер такова лажу не требамо ми.

Толико истини за вољу, а да ти име знам питао бих те, где си до сад био?

У **Крушедолу**, 11./XII. 1906.

Васа Брадић.

*) За ствари под овом рубриком не одговара уредништво овог листа ни у ком погледу — Ур. „Бр."

ТРГОВИНА.
НОВОСАДСКА ПИЈАЦА.
ИЗВЕШТАЈ

од 5. (18.) децембра 1906.

Марва, свињи и живина.

Волови по килу — — — — —	60—66 п.
Свињи тешки по килу — —	90—94 „
„ средњи „ „ — — —	86—90 „
„ лаки „ „ — — —	76—80 „
„ мршави пар 220—260 круна	
Теоци по килу — — — —	88—98 н.
Јагњци по килу — — — —	—— н.
Јагњци по пару — — — —	К. 36—40 —
Кљукане гуске по кил.	1 круна 40 пет.
Јаја 5 ком. — — — — — — —	40 пет.

Управник: **Др. Мих. Полит-Десанчић.**
Одговорни уредник: **Јанко Перић.**

ОГЛАСИ.

ОФЕРИРАМ

без обавезе за готов новац, без шконта са мога седашњег стоништа по 100 кг.

Іа ОРАСЕ,

врло леп здрав сепап по фор. 18·—

Іа ШЉИВЕ,

босанске по фор. 13·50. 633 2-3

ЈОВАН ПОПОВИЋ

код два Арапина у Панчеву.

Адреса за телеграме: POPOVIĆ MOHREN

Интеруб. Телефон бр. 131.

ОГЛАС.

Управа манастира **Раковца**, у сврху претварања у оранicу, крчиће

37½ јутара шуме.

С тога се одређује на дан **9. (22.) децембра** о. г. у 10 сахата пре подне **ЈАВНА ДРАЖБА** за продају дрва.

Ближи услови стоје на јавном увиду у манастирској канцеларији сваки дан.

630 2-3 **Управа манастира.**

Нова радња готових
одела

Никте Спанка у Новом Саду, дунавска ул. бр. 36, добила је огромни избор најмодернијег финог јесењег и зимског одела за мушке, женске и децу.

Цене ниске и утврђене.

509.

Ораја, јабука
и
сувих шљива

куди најјефтиније

Александар А. Мудрон

Митровица н/С (Срем).

533

ПРОМЕСЕ
АУСТРИЈСКИХ КРЕДИТ.
срећака

ГЛАВНИ ЗГОДИТАК

К 300.000·—

1 згодитак од **К 600.000·—** 1 згодитак од **К 30.000·—**, 2 згодитка по **К 10.000·—**, 2 згодитка по К 4000·—, 3 згодитка по К 3000·—, 3 згодитка по К 2000·—, и 35 згодитака по К 800·—

Жребање 2. јануара 1907.

Цена К 17·—

Издаје

Мењачница Централног Кредитног Завода

у Новом Саду.

Поштом шаљемо промесе, кад нам се поред цене пошаљу још 35 пот. за поштарину. 560 3—

На захтев и поштанским поузећем.

КАШАЉ!

Ко на овај не пази, греши против сопственог тела!

КАЈЗЕРОВЕ
ГРУДНЕ КАРАМЕЛЕ
С ТРИ ЈЕЛЕ.

Лекарски опробане и препоручене против кашља, промуклости, катара, крљавости и катара у жедрелу.

5120 пот. овер. сведоџаба доказују, да оне одржавају оно, што обећавају.

Пакет по 20 и 40 потура код:

Онера Попова у Карлову, *Љ. Стефановића Сина* у Н. Саду, *Карла Ирига* апотек. у Апатину, *К. Пероша* апотек. у Баваништу, *Свешозара Михајловића* апот. у Ст. Пазови, *Паје Вујашковића* у Митровици, *Стевана Штрасера* апот. у Карловцих, *Јос. Хондла* апот. у Руми.

566 7—24

ШТАМПАРИЈА
ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА „БРАНИКА"

У НОВОМ САДУ,
Грчко-школска ул. бр. 11.

У кући г. дра МИХ. ПОЛИТА.

Штампарија је снабдевена са најбољим брзотисцима које креће ГАС-МОТОР; најмодернијим словима, орнаментима и украсима.

Препоручује се п. п. публици како из места тако и са стране за израду сваковрсних штампарских послова, као:

ДЕОНИЦА, ДИПЛОМА,
позива на беседе и забаве,
разних трговачких тисканица,
ДЕЛА,
брошира, часописа,
заручница, посетница,
ЈЕЛОВНИКА,
посмртних објава
и т. д.

Нарочито се препоручујемо сл. новчаним заводима за израду

Пословних
КЊИГА

сваке врсте.

Препоручујемо се славним црквено-школским општинама за израду

домовних, крштених
и посмртних
ПРОТОКОЛА,
годишњих
ПРОРАЧУНА
и т. д.

Све ове послове израђујемо брзо, тачно и чисто.

Сваку поруџбину смо у стању у духу данашње најмодерније технике извести.

ЦЕНА УМЕРЕНА,
ИЗРАДА СОЛИДНА И ЧИСТА.

По жељи наших пошт. поручиоца, израђујемо нарочито **разне позивнице** и остале поруџбе и са основом **(Tondruck)** прецизно и чисто.

С поштовањем **ШТАМПАРИЈА ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА „БРАНИКА".**

Власник и издавалац: Деоничарско друштво „Браник".

Штампарија деоничарског друштва „Браника."